

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(ύλη Β' Λυκείου)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Η Τέχνη στη ζωή του ανθρώπου

Η Τέχνη είναι κοινωνικό φαινόμενο, είναι μια ειδική δραστηριότητα της κοινωνικής ζωής, που άμεσος σκοπός της είναι η δημιουργία του ωραίου. Πηγάζει από τη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να γνωρίσει όχι μόνο τον εαυτό του και τον κόσμο του, αλλά και τον «άλλο» κόσμο και τους άλλους ανθρώπους.

Σκοπός της Τέχνης δεν είναι άλλος από το φανέρωμα της ομορφιάς. Το κάλλος αυτό καθαυτό καλλιεργεί τον άνθρωπο, τον υψώνει, το μορφώνει. Ο πλουτισμός και η ένταση της συναισθηματικής μας ζωής, η προσφορά της ιδιότυπης εκείνης συγκίνησης και χαράς, της βαθύτερα ψυχικής ευφορίας που χαρίζει στον άνθρωπο το κάλλος είναι ο σκοπός της Τέχνης.

Όμως η Τέχνη δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά και μια κοινωνική λειτουργία που έχει προορισμό να βοηθήσει τον άνθρωπο, ώστε να ξεπεράσει τα προβλήματά του και να τον ενισχύσει στον αγώνα του για πρόοδο.

Ένας άλλος σκοπός της Τέχνης είναι να εκφράζει ο καλλιτέχνης στο έργο του, συνειδητά ή ασυνείδητα, την κρίση του, να λέει τη γνώμη του για όσα παρατηρεί στη ζωή, να προβάλλει ή να λύνει τα προβλήματα που δημιουργεί η ζωή. Ο καλλιτέχνης έχει υποχρέωση και ανάγκη να παίρνει μέρος στη ζωή της κοινωνίας στην οποία ζει και να συμπαραστέκεται στους συμπολίτες του. Γιατί όποιος έχει πολιτογραφηθεί στην «ιδεών την πόλη» (κατά την έκφραση του Καβάφη) έχει βαριές ευθύνες απέναντι στους συνανθρώπους του.

Δύσκολα μπορεί να απαριθμήσει κανείς τις υπηρεσίες που προσφέρει η Τέχνη στο κοινωνικό σώμα. Τραγουδάει τις εμπειρίες και τις προσδοκίες, τις χρείες και τις βλέψεις του ανθρώπου. Δίνει εορταστικό τόνο στις πιο επίπονες και θλιβερές, στις πιο πικρές και πεζές περιστάσεις της ζωής και έτσι μπορεί ο άνθρωπος να «σηκώνεται», να μη συνθλίβεται από τις χαρές και τις λύπες του, από τις επιτυχίες και τα δεινά του. Ένα έργο τέχνης βοηθάει τον απλό άνθρωπο να νιώσει συγκινήσεις, το θέλγει και τον κάνει πλουσιότερο σε εμπειρία ζωής, τον ευγενίζει, εκτείνει και ανατείνει το συναισθηματικό του κόσμο. Γίνεται ένας άλλος άνθρωπος με ανακαινισμένη την εσωτερική του ζωή, αφού αξιώθηκε να γνωρίσει μια απροσδόκητη ψυχική ευφορία. Οι Έλληνες θεωρούσαν την Τέχνη, όχι απλή τέρψη, αλλά παιδεία έσοχη για τους πολίτες. Η απουσία της Τέχνης από τη ζωή ήταν αφόρητη γι' αυτούς, γιατί ισοδυναμεί όχι μόνο με άχαρη ζωή, αλλά με ζωή τυφλή, απαίδευτη, ακαλλιέργητη. Δικαιολογημένα, ο Μπρεχτ επιμένει στην ψυχαγωγική αλλά και διδακτική σπουδαιότητα της Τέχνης: Η επιστήμη και η Τέχνη συναντιούνται σε τούτο: ότι σκοπός και των δυο είναι να κάνουν πιο εύκολη τη ζωή των ανθρώπων.

Ιδιαίτερα στις μέρες μας, η ζωή είναι πιο δύσκολη από άλλες εποχές, επειδή επικρατεί μια «σύγχυση» στόχων και μια κοινωνική αναταραχή. Η Τέχνη προστατεύει το σύγχρονο άνθρωπο από την ισοπέδωση που προκαλεί η κοινωνία της κατανάλωσης. Το βοηθά να αντιλαμβάνεται την ομορφιά και να νιώθει ευχαρίστηση πέρα από τη χρήση υλικών αντικειμένων και έτσι να αντιστέκεται στις πλαστές και ψευδώνυμες υλιστικές ομορφιές. Επομένως, είναι αναγκαίο ο σύγχρονος άνθρωπος και ιδιαίτερα ο νέος να είναι σε θέση να απολαμβάνει κάθε μορφή τέχνης. Είναι αναγκαίο να γίνεται 'δέκτης' των μηνυμάτων, των εντυπώσεων, των απόψεων, που εκφράζει ο καλλιτέχνης με ένα έργο τέχνης. Αυτό, βέβαια, θα επιτευχθεί, όταν θα πάψει να πιστεύει ότι η επαφή με την Τέχνη είναι μια 'ελιτίστικη' συνήθεια και ότι αφορά τους λίγους, τους εκλεκτούς του πνεύματος.

Το σχολείο, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια βαθμίδα, έχει τη δυνατότητα να μυήσει το παιδί και τον έφηβο στη χαρά που προσφέρει η Τέχνη και να ευαισθητοποιήσει την ψυχή του στο άκουσμα μιας μουσικής σύνθεσης, τη θέα ενός γλυπτού ή ζωγραφικού έργου, την παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης. Αυτό θα συντελεστεί όχι μόνο με τη διδασκαλία μαθημάτων που αφορούν τις «καλές τέχνες», αλλά κυρίως με τη συνεχή επαφή του μαθητή με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες. Το σχολείο θα πρέπει να είναι ανοιχτό στα πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας μέσα στην οποία βρίσκεται. Οργανωμένες επισκέψεις σε μουσεία, πινακοθήκες, εκθέσεις βιβλίων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών θα βοηθήσουν το μαθητή να βιώσει την ενασχόληση με την Τέχνη ως ψυχαγωγία, ως αληθινή τέρψη της ψυχής και να μην ασχολείται μόνο με τις σύγχρονες μορφές διασκέδασης (καφετέριες, μπαρ κ.τ.λ.). Αλλά και το ίδιο να οργανώνει πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ώστε ο νέος να βρίσκει διέξοδο, να ξεφεύγει από τη ρουτίνα και την καθημερινότητα και να ζει παράλληλα με τη βιολογική και την πνευματική ζωή...

Νίκος Ζυγογιάννης, Διασκευασμένο άρθρο από το διαδίκτυο

Β' ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του παραπάνω κειμένου σε 110 - 120 λέξεις, προκειμένου να τη διαβάσετε στους συμμαθητές σας.

(20 μονάδες)

2. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**».

α) Η επαφή του ανθρώπου με την Τέχνη συντελεί στην κατάκτηση της αυτογνωσίας.

β) Η καλλιτεχνική ιδιότητα δεν συνεπάγεται απαραίτητα και την κοινωνική ευαισθητοποίηση του δημιουργού.

γ) Συνώνυμο της Τέχνης για τους αρχαίους Έλληνες ήταν η ευχαρίστηση.

δ) Η Τέχνη αποτελεί «ανάχωμα» στην ισοπεδωτική επίδραση του καταναλωτισμού και του υλικού ευδαιμονισμού στον σύγχρονο άνθρωπο.

ε) Μόνο μέσω της βιωματικής του επαφής με την Τέχνη μπορεί ο νέος να τη γνωρίσει.

(10 μονάδες)

3. Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη και τον τρόπο ανάπτυξης της 6ης παραγράφου του κειμένου («Ιδιαίτερα στις μέρες μας ... εκλεκτούς του πνεύματος»).

(4 μονάδες)

4. Να αναγνωρίσετε ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι παρακάτω λέξεις/φράσεις του κειμένου: «όμως» (3η παράγραφος), «Ένας άλλος σκοπός» (4η παράγραφος), «Ιδιαίτερα» (6η παράγραφος), «Επομένως» (6η παράγραφος).

(4 μονάδες)

5. Να αναγνωρίσετε τη σύνταξη των ρημάτων της παρακάτω περιόδου και να την αντικαταστήσετε με την αντίθετή της: «Δύσκολα μπορεί να απαριθμήσει κανείς τις υπηρεσίες που προσφέρει η Τέχνη στο κοινωνικό σώμα».

(4 μονάδες)

6. Να γράψετε από ένα **μονολεκτικό συνώνυμο** για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου (πηγάζει, φανέρωμα, ασυνείδητα, επίπονες) και ένα **μονολεκτικό αντώνυμο** για κάθε λέξη που σημειώνεται με έντονη γραφή στο κείμενο (ένταση, συμπαραστέκεται, θέλγει, θέλγει).

(8 μονάδες)

Γ΄ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Σε μία επιστολή 350-400 λέξεων, που απευθύνεται στον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού καταγγέλλετε την υποβάθμιση των εικαστικών μαθημάτων από το σύγχρονο σύστημα εκπαίδευσης και στη συνέχεια αναφέρεστε στους τρόπους με τους οποίους το σύγχρονο σχολείο θα μπορούσε να φέρει σε γόνιμη επαφή τον μαθητή με την Τέχνη.

(50 μονάδες)